

Ontdek het ritme van het water op Tiengemeten

Ontdek hier de verschillende ritmes van het water op natuureiland Tiengemeten. Afhankelijk van het seizoen kan het lang elkaar nat zijn, of juist droog. Maar ook per uur verschilt de waterstand. Beide ritmes maken dat het eiland rijk is aan een bijzondere zoetwater getijdennatuur.

Wat doet dat doorlopend bewegende water met de planten en dieren op het eiland? En waar komt het ritme eigenlijk vandaan? Druk op een knop en kijk hoe het water de natuur op Tiengemeten naar zijn hand zet.

© Manon Laterveer-de Beer, Blue Imprint
In opdracht van: Natuurmonumenten
April 2011

De hartslag van de Wildernis

Het ritme van het water in de Wildernis lijkt op een hartslag. Het water stroomt regelmatig heen en terug. Die regelmaat komt van het getij in het Haringvliet. De Noordzee stuwt bij vloed het water op en laat het bij eb weer gaan. Bij hoogwater komt het water via een gat in de dijk het eiland op. Het verspreidt zich via de kreken.

❖ Hoog, laag

In de Wildernis staat het water onder de regie van eb en vloed. Het gebied wordt dagelijks overstroomd met water uit het Haringvliet, en loopt weer leeg. Bij zo'n ritme van het water hoort een landschap van slikken: platen die bij hoogwater onderlopen en bij laagwater droogvallen. Hier en daar steekt een boom boven de ruigte uit. Door de kracht van het water verleggen kreken hun oevers. Voormalige rechte sloten gaan kronkelen. Het door de natuur geboetseerde landschap is geen moment hetzelfde.

❖ Planten van de Wildernis

Er gaat geen dag voorbij of de plantengroei in de Weelde krijgt natte voeten. Daar is niet elk kruid tegen opgewassen. Bomen als de wilg kunnen prima met hun wortels in de nattigheid staan. Het zijn pioniers: bomen die op een opengevallen plek als eerste vaste voet aan de grond krijgen. Langzaam maar zeker ontwikkelen zich ooibossen in de Wildernis. Ze zijn typisch voor een delta waarin het water de vrije loop heeft.

❖ Dieren van de Wildernis

Het dagritme van het water in de Wildernis, weerspiegelt zich in de dieren. Zodra het water via de kreken het eiland opstroomt, verschijnen de watervogels. Voor hen is in het voedselrijke rivierwater veel voedsel te vinden. Fijne deeltjes en zand zinken naar de bodem, waarin veel leven zit. Zodra de bodem droogvalt wordt het een rijkgedekte tafel. Steltlopers komen in de plaats van watervogels naar de Wildernis toe. Met hun lange snavels prikken ze een maaltje bij elkaar.

De ademdeug van de Weelde

Het ritme van het water in de Weelde lijkt op een rustige ademhaling. In het najaar stromen de kommen bij veel neerslag en bij hoge waterstanden op het Haringvliet vol. Tijdens de winter houdt de Weelde als het ware de adem in: er is een groot oppervlak aan open water. 's Zomers ademt de Weelde uit. Het water verdampt en wordt niet aangevuld. De Weelde valt droog.

❖ Vol, leeg

Zomer of winter in de Weelde: wat een verschil! 's Winters staan de kommen vol met regenwater, aangevuld met water uit het Haringvliet. De delta verwerkt 's winters veel rivierwater, dat ook delen van het eiland opstroomt. Via de Wildernis komt het water de Weelde binnen. Het wordt een volle bak! 's Zomers droogt het water grotendeels op. Het regent weinig en het waterpeil in het Haringvliet zakt. Bij zo'n seizoensritme past een landschap van een uitgebreide moerasgebied.

❖ Planten van de Weelde

Een lange tijd onder water staan, en dan weer een hele tijd tegen de droogte kunnen. Dat is de uitdaging waar de planten van de Weelde het hele jaar door voor staan. Riet is goed aan dit soort omstandigheden aangepast. Het is een typische moerasplant, die in de Weelde uitgestrekte velden vormt. Op plekken waar het hele jaar door plassen staan, groeien ondergedoken waterplanten. In het helderde, stilstaande water voelen zij zich prima thuis.

❖ Dieren van de Weelde

Net als het water, gehoorzamen de dieren van de Weelde het seizoensritme. In de winter, wanneer de kommen vol water staan, is het de ultieme plek voor eenden en ganzen om tot rust te komen en te eten.

In het voorjaar zijn de rietvelden in trek bij moerasvogels. Voor hen is het een perfecte broedplaats. 's Zomers, wanneer het water grotendeels verdwijnt, is de Weelde favoriet bij steltlopers. Luidruchtig zoeken ze hun voedsel in de drooggevalle bodem.

De dynamiek van de Delta

Waar komt het ritme van het water op Tiengemeten vandaan? Voor een antwoord op die vraag moeten we kijken naar de ligging van Tiengemeten. Het eiland ligt in een delta: het Haringvliet. Hierin stroomt water vanuit de Rijn en Maas richting de Noordzee. Het water staat hoog of laag. Zoetwater mengt met zoutwater. Variatie is het sleutelwoord. De delta is een afwisselende leefomgeving voor plant en dier.

❖ Deltanatuur

De waternatuur van Tiengemeten staat niet op zichzelf. Tussen Noordzee en Biesbosch ontvouwen zich meerdere plekken waar water en getijden een centrale rol spelen. Deze 'Deltanatuur' krijgt dankzij Rijk, provincies en gemeenten steeds meer de ruimte. Uiteindelijk levert dat 4000 hectare aaneengesloten natuur op. Langs de oevers en in het Haringvliet zelf, vinden steeds meer bijzondere planten en dieren een plekje om te leven. De zoetwater getijdennatuur komt er tot volle bloei.

© Manon Laterveer-de Beer, Blue Imprint
In opdracht van: Natuurmonumenten
April 2011